

Kohtuasi C-237/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

5. juuni 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaad)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. mai 2020

Kassaator:

Federatie Nederlandse Vakbeweging

Vastustajad kassatsioonimenetluses:

Heiploeg Seafood International BV

Heitrans International BV

Põhikohtuasja ese

Direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõike 1 üle võtnud riigisisese sätte kohaselt ei lähe pankroti järel toimunud ettevõtte ülemineku korral töölepingust töandjale tekkivad õigused ja kohustused seaduse alusel omandajale üle. Põhikohtuasjas toimub vaidlus selle üle, kas nimetatud erand kehtib ka siis, kui maksujõuetuks tunnistatud ettevõtte üleminek oli kavandatud juba enne pankroti väljakuulutamist nn *pre-pack*-tehingu ajal (vt *pre-pack*-tehingu mõistet punktidest 2 ja 3).

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus käsitleb *pre-pack*-tehingus pankroti ettevalmistamist. Euroopa Liidu Kohus (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsustas 22. juuni 2017. aasta kohtuotsuse Federatie Nederlandse Vakvereniging jt (C-126/16, ECLI:EU:C:2017:489) asjaolude puhul, et direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõike 1 erandit ei kohaldata *pre-pack*-tehingu puhul. Küsitav on, kas

käesoleva kohtuasja asjaoludel on tegemist teistsuguse olukorraga ja nimetatud säte on siiski kohaldatav.

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et tingimus, mille kohaselt „võõrandaja vastu on algatatud pankrotimenetlus või analoogiline maksejõuetusmenetlus võõrandaja varade likvideerimiseks“, on täidetud, kui
 - (i) võõrandaja pankrot on möödapääsmatu ja seepärast on ta tõepoolest maksuvõimetu,
 - (ii) Madalmaade õiguse kohaselt on pankrotimenetluse eesmärk saada võlgniku vara võõrandamisest maksimaalne kasu kõigi võlgnike jaoks ning
 - (iii) nn *pre-pack*-tehingus valmistatakse enne pankroti väljakuulutamist ette ettevõtte (osa) üleminek ja see viiakse ellu alles pärast pankroti väljakuulutamist, kusjuures
 - (iv) kohtu poolt nimetatud ajutine pankrotihaldur peab pankroti väljakuulutamise eel juhinduma kõigi võlausaldajate huvidest ja ühiskonna huvidest, nt töökohtade säilitamise huvist, mille üle teostab järelevalvet samuti kohtu poolt nimetatud ajutine pankrotikohtunik,
 - (v) *pre-pack*-tehingu eesmärk on luua järgnevas pankrotimenetluses võimalus selliseks likvideerimiseks, mille käigus müüakse võõrandaja vara hulka kuuluvat tegevust jätkav ettevõtte (või selle osa), et saada maksimaalne kasu kõigi võlausaldajate jaoks ning säilitada töökohad võimalikult suures ulatuses, ja
 - (vi) menetluse ülesehitusega on tagatud, et see eesmärk on tõesti määrav eesmärk?
2. Kas direktiivi artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et tingimus, mille kohaselt toimub „pankrotimenetlus või analoogiline maksejõuetusmenetlus [...] pädeva asutuse järelevalve all“, on täidetud, kui ettevõtte (osa) üleminek valmistatakse ette enne pankroti väljakuulutamist *pre-pack*-tehingus ja see viiakse ellu pärast pankroti väljakuulutamist, ning
 - (i) nende järgimise üle enne pankroti väljakuulutamist teostavad järelevalvet kohtu poolt nimetatud ajutine pankrotihaldur ja ajutine pankrotikohtunik, kellel puudub aga õiguslik pädevus,
 - (ii) Madalmaade õiguse kohaselt peab ajutine pankrotihaldur pankroti väljakuulutamise eel juhinduma kõigi võlausaldajate huvidest ja muudest

ühiskonna huvidest, nt töökohtade säilitamise huvist, mille üle teostab järelevalvet ajutine pankrotikohtunik,

(iii) ajutise pankrotihalduri ja ajutise pankrotikohtuniku ülesanded ei erine pankrotihalduri ja pankrotikohtuniku ülesannetest,

(iv) leping, mille alusel ettevõtte üle läheb ja mis valmistatakse ette *pre-pack*-tehingu ajal, sõlmitakse ja täidetakse alles pärast pankroti väljakuulutamist,

(v) kohus võib pankroti väljakuulutamisel pidada vajalikuks nimetada pankrotihalduriks või pankrotikohtunikuks ajutisest pankrotihaldurist või ajutisest pankrotikohtunikust erinevad isikud ning

(vi) pankrotihaldurile ja pankrotikohtunikule kohaldatakse samu objektiivsuse ja sõltumatuse nõudeid nagu pankrotihaldurile ja pankrotikohtunikule sellises pankrotimenetluses, millele ei eelne *pre-pack*-tehing, ning nad on sõltumata oma kaasatuse määrast enne pankroti väljakuulutamist kohustatud oma õigusliku pädevuse alusel kontrollima, kas enne pankroti väljakuulutamist ette valmistatud ettevõtte (osa) üleminek on kõigi võlausaldajate huvides ning juhul, kui vastus sellele küsimusele on eitav, otsustama, et üleminek ei toimu, samas kui neil on jätkuvalt õigus muudel põhjustel, näiteks seepärast, et üleminek on vastuolus muude ühiskonna huvidega (näiteks tööhõive tähtsus), otsustada, et enne pankroti väljakuulutamist ettevalmistatud ettevõtte (osa) üleminek ei toimu?

Viidatud liidu õiguse sätted

Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 5 lõige 1

Asjakohased riigisisised õigusnormid

Burgerlijk Wetboek (tsiviilseadustik): artiklid 7:662, 7:663 ja 7:666

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõtte

- 1 Heiploeg-Konzern (edaspidi „vana Heiploeg“), mis tegeles kalade hulгимүүгига, koosnes mitmest erinevast ettevõttest. Pankrot muutus vältimatuks pärast seda, kui Euroopa Liit määras 27. novembril 2013 kontserni neljale ettevõttele rahatrahvi kogusummas 27 082 000 eurot. Pärast pankrotti võttis suure osa tegevustest üle mitu värskelt asutatud ettevõtet, nende hulgas vastustajad kassatsioonimenetluses (Heiploeg Seafood International BV ja Heitrans International BV, edaspidi „uus Heiploeg“). Märkimisväärne osa töötajatest võeti uuesti tööle, kuid ebasoodsamatel tingimustel.

- 2 Heiploegi ettevõtete üleminek valmistati ette nn *pre-pack*-tehingus. Siinjuures on tegemist menetlusega, mida ei ole õigus- või haldusnormidega reguleeritud, mis toimub enne võlgniku pankroti väljakuulutamist ja millega valmistatakse ette maksejõuetuks tunnistatava ettevõtte müük võimalike ostjatega läbirääkimiste teel. *Pre-pack*-tehing erineb selle poolest muudest pankroti väljakuulutamise eel ettevalmistatud müügitehingest, et *pre-pack*-tehingu puhul nimetab kohus „ajutise pankrotihalduri“ ja „ajutise pankrotikohtuniku“. Nende nimetamine ei ole seadusega reguleeritud, seepärast puudub neil õiguslik pädevus. Kavandatud on siiski, et nad saavad hiljem väljakuulutatava pankroti korral pankrotihalduri ja pankrotikohtuniku ülesanded. Tegelikult hakkavad nad oma ülesandeid täitma juba varem, nii võib ettevõtte üleminek pärast pankrotti toimuda väga kiirelt, äritegevus peatub võimalikult lühikeseks ajaks ja seeläbi on tagatud maksimaalne kasu. Lisaks on sel juhul suurem tõenäosus, et osa tööjõust saab uuesti tööle võtta.
- 3 Hoge Raadi kohtupraktika kohaselt peab ajutine pankrotihaldur ning hiljem pankrotihaldur lähtuma kõigi võlausaldajate huvidest ning võtma sealjuures arvesse ka ühiskonna huvisid, muu hulgas töösuhete olulisust. Ajutine pankrotihaldur teostab järelevalvet samal viisil nagu ta seda oma ametliku nimetamise järel peab tegema. Pankroti järel on pankrotihaldur ja pankrotikohtunik seaduse kohaselt kohustatud kontrollima, kas enne pankroti väljakuulutamist ettevalmistatud üleminek on kõigi võlausaldajate huvides. Kui nad leiavad, et sellega tegemist ei ole, peavad nad otsustama, et see üleminek ei saa toimuda. Lisaks on neil igal ajal õigus muudel põhjustel otsustada, et enne pankroti väljakuulutamist ettevalmistatud üleminek ei toimu, näiteks töökohtadele tekkivate tagajärgede tõttu.
- 4 Vana Heiploeg kontrollis juba rahatrahvi määramise hetkel, kas *pre-pack*-tehing võiks anda positiivse tulemuse. Esmalt kutsuti osapooli üles tegema pakkumist, mille järel alustati läbirääkimisi ühega kolmest pakkujast. Alles seejärel nimetas Rechtbank Noord-Nederland (Noord-Nederlandi esimese astme kohus) 16. jaanuaril 2014 ajutise pankrotihalduri ja ajutise pankrotikohtuniku, et valmistada ette ettevõtte üleminek. 24. jaanuaril 2014 kanti kassatsioonimenetluse vastustajad äriregistrisse, määratledes läbirääkimistel osalenud isikud juhatuse liikmetena. 28. jaanuaril 2014 järgnes pankrot, mis kestis vaid pool päeva. Sellele järgneval ööl kirjutati alla leping, millega jõustus vanade ettevõtete üleminek ja kassatsioonimenetluse vastustajad said peaaegu ilma katkestuseta tegevust jätkata.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 5 Kassaator ei nõustu kassatsioonkaebuses Gerechtshof Arnhem-Leeuwardeni (Arnhem-Leeuwardeni apellatsioonikohus) järeldusega, et vana Heiploeg ei ole direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõike 1 üle võtnud riigisisese sätte alusel seotud oma töötajate enne üleminekut kehtinud töötingimustega. Viimati nimetatud sätet saaks kohaldada vaid siis, kui esineb esmalt pankrotimenetlus, teiseks „võõrandaja vastu on algatatud [...]menetlus võõrandaja varade likvideerimiseks“ ning kolmandaks toimub menetlus „pädeva asutuse järelevalve all“. Viimased kaks

tingimust ei ole *pre-pack*-tehingu korral täidetud, kuna tegutsetakse ilma ametlikult nimetatud pankrotihaldurita ja ettevõtte jätkab seega tegelikult tegevust. Euroopa Kohus kinnitas seda juba 22. juuni 2017. aasta kohtuotsuses Federatie Nederlandse Vakvereniging jt (C-126/16, ECLI:EU:C:2017:489).

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 6 Käesolevas asjas ei ole vaidlust direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõike 1 esimese tingimuse üle. Pooled on nõustuvad seisukohaga, et vana Heiploegi vastu algatati pankrotimenetlus. Gerechtshof on lisaks juba otsustanud, et pankrot oli möödapääsmatu, mis on kassatsioonimenetluses faktilise asjaoluna tuvastatud.
- 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastas direktiivi 2001/23/EÜ artikli 5 lõike 1 tingimuse kohta, mille kohaselt peab olema tegemist varade likvideerimisele suunatud menetlusega, et käesoleval juhul oli *pre-pack*-tehing mõeldud selleks, et saavutada kõigi võlausaldajate jaoks maksimaalne kasu. Ajutised pankrotihaldurid kontrollisid, kas seda saab kõige paremini realiseerida sellega, et vana Heiploegi ei müüda osadena, vaid hoolitsetakse selle eest, et ettevõtte läheb ühe ettevõtte, mille tegevuse jätkumine on tagatud. Sealjuures kontrollisid nad ka seda, kui palju töökohti saab säilitada. Sellise ülemineku jaoks oli ajutise pankrotihalduri tegutsemine äärmiselt tähtis, kuna seeläbi ei peatunud ettevõtte tegevus pikemaks ajaks kui üks päev. See suurendas kasu.
- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab tingimuse kohta, et likvideerimine peab toimuma pädeva asutuse järelevalve all, et ajutine pankrotihaldur ja ajutine pankrotikohtunik peavad lähtuma kõigi võlausaldajate huvidest, nagu rõhutas neid nimetanud kohus. Kontrolli eesmärgil oleks tulnud aruanded esitada avalikult. Kui oleks selgunud, et toimitud on selle eesmärgiga vastuolus, oleks pankrotikohus võinud nimetada teise pankrotihalduri ja teise pankrotikohtuniku. Tõsiasi, et seda ei juhtunud, nähtub, et kõigi võlausaldajate huvidel oli prioriteet.
- 9 Lisaks valmistati vana Heiploegi üleminek ette küll *pre-pack*-tehingu ajal, kuid läbirääkimised ei olnud pankroti väljakuulutamise ajaks veel lõppenud. See toimus alles järgneval ööl. Vahepeal ametlikult nimetatud pankrotihalduril ja pankrotikohtunikul oli sellel ajal järelikult õiguslik kohustus lähtuda kõigi võlausaldajate huvidest, mistõttu nad oleksid võinud otsustada, et üleminek ei või toimuda. Seega ei kahjustanud käesoleval juhul pankroti väljakuulutamisele eelnenud *pre-pack*-tehingu puhul toimunud tegevuste jada pädeva asutuse järelevalvet.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et Euroopa Kohus väljendas kohtuotsuse Federatie Nederlandse Vakvereniging jt punktis 50 oma seisukohta „tingimusel, eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kontrollib“. Eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldeb sellest, et tal tuleb tema menetluses olevas asjas kontrollida, kas tegemist on *pre-pack*-tehinguga nagu kohtuotsuses Federatie Nederlandse Vakvereniging jt või muu *pre-pack*-tehinguga, millele seda kohtuotsust ei kohaldata. Lisaks ei esitatud Euroopa Kohtule kohtuasjas Federatie

Nederlandse Vakvereniging jt täies ulatuses tema eelotsusetaotluses sisalduvaid selgitusi Madalmaade pankrotiõiguse kohta ning üldse *pre-pack*-tehingu eesmärgi ja ülesehituse kohta, seega ei saanud Euroopa Kohus neid selgitusi oma kohtuotsuses arvesse võtta. Küsimuses, kas kohtuotsust Federatie Nederlandse Vakvereniging jt tuleb kohaldada, on lisaks oluline see, et käesolevas kohtuasjas ei toimunud läbirääkimised vana ettevõtte ülemineku üle ühegi seotud ettevõttega. Kohtuasjas Federatie Nederlandse Vakvereniging jt oli see aga nii. Seetõttu on mõistlik kahelda, kas Euroopa Kohtu poolt kohtuasjas Federatie Nederlandse Vakvereniging jt tehtud kontroll kehtib ka kõnealusel juhul.

TÖÖDOKUMENT